

Een pinguin op vrijersvoeten

Antarctica | Anno 2018

Zaterdag 27 januari | Danco Island – Port Lockroy – Neko Harbour 2

Zaterdag 27 januari | Danco Island – Port Lockroy – Neko Harbour

Portal Point – Ontwaken op Antarctica

Zodiacs varen uit

Dageraad boven Charlotte Bay

Even na vier in de ochtend komt er leven in de brouwerij op [Portal Point](#). Dat het een korte nacht zou worden in onze ondiepe sneeuwkuil op continentaal Antarctica, wisten we op voorhand. Zolang wij aan land zijn, kan de Sea Spirit immers niet verder varen. En we hebben nog flink wat zeemijlen voor de boeg. Dus moeten we snel terug aan boord. Een drietal uur hebben we geslapen, kou hebben we niet gehad.

Een pelsrob komt door het water aanglijden en hijst zich een rots op, niet eens verbaasd over al die heisa

Een kwartiertje later zijn de rode mannetjespinguïns met een schop in de weer, want alle sneeuwkuilen moeten terug

dicht. Kwestie van de plek zo ongerept mogelijk achter te laten.

Klokslag vijf staan we beneden op de rotsen gepakt en gezakt op de zodiacs te wachten. De ochtendschemering kleurt blauwgrijs. Wolken hangen laag boven [Charlottebaai](#). Als op een zilveren spiegel dobberen ijsbergen met vreemdsoortige vormen op het rustige water. Een pelsrob komt door het water aanglijden en hijst zich een rots op, niet eens verbaasd over al die heisa. Een eenzame keizeraalscholver verkent de omgeving vanuit de lucht. In de verte maakt de eerste zodiac zich van de Sea Spirit los.

Kwart voor zes zijn we met z'n allen officieel terug aan boord, netjes ingecheckt en met een heet kopje thee achter de kiezen.

Steeds guller werpt de zon nu haar lage ochtendstralen over het rustige water. Over de grillige vormen van de ijsbergen schildert ze een fascinerend clair-obscur in alle tinten van wit, grijs en blauw. Bultruggen zijn druk in de weer om voedsel te vergaren. Pinguïns buitelen vrolijk door het water.

Over de grillige vormen van de ijsbergen schildert de ochtendzon een fascinerend clair-obscur

Kapitein Oleg Tikhvinsky laat er geen gras over groeien. Even na zes varen we op kruissnelheid zuidwestwaarts door de [Gerlachestraat](#). Ondertussen hangen we in onze kajuit slaapzakken en bivakzakken te drogen en installeren we ons daar waar

nog ruimte rest om een tukje te doen.

Vandaag staan Danco Island, Jougla Point en Port Lockroy op het programma, hebben we gisteravond vernomen tijdens de briefing van John, onze Nieuw-Zeelandse natuurfotograaf. Dat is nog een eindje varen. Het ziet er naar uit dat we een rustige ochtend in het verschiet hebben.

Tot om kwart voor acht plots via de intercom alarm geslagen wordt – net als we een heerlijk omeletje met spek aan het verorberen zijn. Orka's aan bakboord op elf uur. Zo hard kan het leven van een toerist zijn.

Plichtsgetrouw laten we meteen ons bestek vallen, rennen naar onze

kajuit om ons fototoestel op te pikken en stormen naar de voorplecht. Het moet heel bijzonder zijn, dit spektakel. Want zelfs kapitein Oleg laat zich aan de reling met een fototoestel in de aanslag betrappen.

Plichtsgetrouw laten we meteen ons bestek vallen en stormen naar de voorplecht

En heel bijzonder is het ook, het schouwspel dat zich rond de boot afspeelt. Overal waar je kijken kan, zie je imposante vinnen als messen door het water klieven. Daar danken orka's hun naam zwaardwalvis aan. Minstens vijftien tot twintig individuen zwemmen hier rond, schatten we. In werkelijkheid zijn het er 35 tot 40, zullen we straks van John vernemen. Twee of drie complete orkafamilies hebben zich hier verzameld, net voor de kust

van [Cuverville Island](#), bij het begin van het [Er-rerakanaal](#).

Twee orka's zwemmen zelfs doodleuk voor de voorstevens door, luttele meters onder onze voeten. Heel goed zichtbaar zijn de karakteristieke witte vlekken op hun kop. Al zijn die vlekken niet smetteloos wit zoals we dat van proper gewassen zwaardwalvissen verwachten, maar eerder groezelig geelbruin. Dat heeft met hun dieet te maken, weet John. Deze orka's zal je de omgeving van de Gerlachestraat nooit zien verlaten. Ze teren dus steeds op hetzelfde voedsel. Zo krijgen ze nogal wat kiezelwieren binnen die in de Antarctische wateren welig tieren. Waarschijnlijk zijn zij het die de orka's een kleurtje geven – een beetje zoals het bètacaroteen bij flamingo's.

Want dit zijn niet zomaar orka's, legt John uit, dit zijn orka's van type B. Naargelang van hun

Errerakanaal

biotoop blijken orka's verschillende gedragingen te vertonen, verschillende voedselgewoonten te hebben, verschillende jachttechnieken te hanteren. Men spreekt dan van verschillende ecotypes. Type B voedt zich bijvoorbeeld met zeehonden, terwijl type A het alleen op Antarctische dwergvinvissen gemunt heeft en type C uitsluitend kabeljauw lust. Van type D weet men het niet eens zeker.

In hoeverre je met al die types nog van één en dezelfde soort mag spreken, en of het eigenlijk niet om verschillende ondersoorten

van de orka gaat, daar zijn de wetenschappers nog niet uit.

Type B mag dan iets kleiner zijn dan grote neef van type A, mannetjes ontwikkelen toch nog altijd een rugvin die een meter lang kan zijn. Ze wegen al gauw vijf ton en kunnen tot negen meter lang worden.

Een kwart tot de helft van de jonge orka's haalt zijn zevende levensmaand niet

Zowat om de vijf jaar worden orkawijfjes zwanger. Vijftien tot zeventien maanden

duurt het dan vooraleer het jong geboren wordt. En dat heeft het dan nog hard te verduren ook. Want een kwart tot de helft van de jonge orka's haalt zijn zevende levensmaand niet.

In feite is de orka de grootste der dolfijnen, zullen we later van Eduardo vernemen. Ze behoren tot de tandwalvissen en hebben heuse tanden van kalk – niet van kraakbeen dus. Baleinwalvissen zoals de bultrug daarentegen hebben geen tanden maar baleinen. Die hangen als reusachtige gordijnen aan hun

bovenkaak om voedsel uit het water te filteren.

Tandwalvissen communiceren vlot met elkaar. Daarvoor gebruiken ze hoge geluidstonen. Belangrijker is echter de biologische sonar die ze aan boord hebben. Een zeer gesofisticeerd instrument is dat, waarmee ze dodelijk efficiënt aan echolocatie doen.

Dat lijkt sterk op de ultrasone tonen die vleermuizen hanteren, maar orka's doen het met hoogfrequente kliksignalen. Die genereren ze vermoedelijk met luchtverplaatsingen in hun neusgaten. Een bolvormig orgaan op

Op weg naar Danco Island

Ontscheping op Danco Island

Kajaks landen op Danco Island

hun snuit, de zogenaamde meloen, fungeert als een akoestische lens. Zo ontstaat een gerichte bundel van kliksignalen. Al wat de orka nog moet doen, is even de kop draaien om de bundel in de gewenste richting te sturen.

De argeloze prooi die de pech heeft zich in de vuurlijn te bevinden, zal het signaal ongewild terugkaatsen. Via zijn onderkaak bereikt dit signaal het middenoor van de orka. Hij weet nu wat hem te doen staat. De prooi nog niet.

Met al die drukte zou je het bijna vergeten. [Danco Island](#) is onze bestemming. Terwijl we ons ontbijt verder afwerken – in het restaurant zijn Miguel en co nog steeds dienstwillig op post – bergt kapitein Oleg

Klim naar de top van Danco Island

zijn foto toestel op en loodst hij de Sea Spirit met een twintigtal minuten vertraging verder het Errerakanaal in. Rechts schuift Cuverville Island aan het raam voorbij.

Een nietig speelgoedbootje lijkt het, de Sea Spirit, in dit immense decor

Makkelijk is het niet om in het ondiepe water over de hobbelige rotsblokken aan land te gaan, maar om halftien zijn we op onze bestemming – het rotsige strand van Danco Island, ongeveer anderhalve kilometer in doormeter.

Kajakers zetten zich aan het peddelen, wij trekken in de voetsporen van expeditieleider Jonathan een

besneeuwde heuvel op. En dat mag letterlijk genomen worden. Want in de maagdelijke sneeuwlaag van zo'n vijftientig centimeter dik scheelt het een pak energie om in zijn voetstappen te kunnen treden.

Een half uurtje vergt de klim naar de top, honderd tachtig meter hoog. Hijgend staan we van op de heuvel de omgeving te over-schouwen. En die is ronduit adembenemend.

Als een zilveren spiegel strekt het rustige water van het Errerakanaal zich bijna tot aan de horizon uit. Een nietig speelgoedbootje lijkt het, de Sea Spirit die in dit immense decor

tussen de ijsbergen en de ijsschotsen dobert. Verderop wijst Jonathan Cuverville aan, het eiland dat naar Jules de Cuverville vernoemd werd, een viceadmiraal van de Franse vloot. Al had Adrien de Gerlache wat ons betreft beter voor Cuberdon Island geopteerd, gezien de fraaie kegelvorm. Links rijst [Rongé Island](#) meer dan duizend meter boven ons uit. In het smalle kanaaltje dat ons van dat eiland scheidt, verdringen de ijsbergen elkaar. Daar is geen doorkomen aan.

Uiteindelijk gaf de voorspraak van de aartsbisschop de doorslag

Rechts strekt zich de [Dancokust](#) uit, met haar grillige inhammen, haar duistere pieken, haar afkalvende gletsjers. Zowel het eiland als de driehonderd kilometer lange kust zijn door Adrien de Gerlache naar Émile Danco vernoemd, de jonge wetenschapper uit Mechelen.

Dat Émile Danco deel uitmaakte van de expeditie met de Belgica, was helemaal niet evident, zal historicus Jozef ons straks vertellen. De Belgische legerleiding was er mordicus tegen. Danco had immers in 1895 van zijn dokter te horen gekregen dat zijn hartkwaal hem binnen drie jaar fataal zou worden. Andere

militairen waren beter geschikt om deze opdracht tot een goed einde te brengen, was het consigne. Uiteindelijk gaf de voorspraak van de aartsbisschop van Mechelen de doorslag. Danco en de Gerlache kregen hun zin. Ook de dokter kreeg zijn zin. Op 5 juni 1898 overleed Émile Danco in volle winter op Antarctica, amper 28 jaar oud.

Het indrukwekkende decor ten spijt, zijn het evenwel de pinguïns die hier met de meeste aandacht aan de haal gaan. Het moeten er vele honderden zijn, de pinguïnkoppels die zich met hun kroost op de kale top ophou-

De pinguïnsnelweg

den. Voor ons is dat uiteraard verboden terrein.

Dat geldt ook voor de pinguïnsnelwegen, de trajecten waarlangs de pinguïns naar zee afdalen voor voedsel en naar hun kroost terugkeren. Vermits de pinguïns steeds de kortste weg nemen, zijn wij het die een ommetje moeten maken.

Die numerieke minderheid compenseren ze ruimschoots met het kabaal dat ze maken

Ezelspinguïns zijn dit, aldus Ab, onze Nederlandse ornitholoog. Zoals de stormbandpinguïns behoren ze met hun stevige staart tot de borstelstaartpinguïns. Wereldwijd kom je er slechts een half miljoen tegen, wat van hen de kleinste pinguïnpopulatie maakt.

Die numerieke minderheid compenseren ze ruimschoots met het kabaal dat ze maken. Ezelspinguïns zijn met stip de luidruchtigste aller pinguïns. En hun kreet eindigt steevast op *ie-aa-ie-aa*, vandaar hun naam.

Met hun oranje bek en een witte vlek achter elk oog zijn ze

De pinguïnsnelweg

Eén voor één de zee in

Kolonie ezelspinguïns op Danco Island

zeer gemakkelijk te herkennen. Die witte vlekken zouden aan een Indiase hoofddoek doen denken. Vandaar de Engelse naam *gentoo* voor deze pinguïns, een denigrerende naam voor hindoes met een hoofddoek.

Ze kunnen tot 90 cm groot worden, deze ezelspinguïns. Daarmee behoren ze tot de grote jongens – enkel de koningspinguïn en de keizerspinguïn zijn nog groter. Ook in het water doen ze het uitstekend, met snelheden tot 40 km/u. Geen enkele pinguïnsoort doet beter.

Zoals alle borstelstaartpinguïns maken ze hun nesten met steentjes. Dat lukt alleen op sneeuwvrije plekken. Dus klimmen ze langs die steile sneeuwelling helemaal naar boven om de kale rotsen te bereiken. En wij volgen hen, zij het met andere motieven.

Nestbouw is ook hier mannenwerk. Is de relatie succesvol, dan zal het mannetje steeds met hetzelfde vrouwtje paren. Als hij haar tenminste in de kolonie weet terug te vinden, wat lang niet altijd het geval is. Lukt dat niet, dan zal hij zich ontfermen over het eerste het

beste wijfje dat in zijn vizier komt. In tegenstelling tot bij andere pinguïnsoorten blijft het jong ook na het ruien nog een poos bij zijn ouders.

Een zeelupaard weet op amper een uur tijd soms zeven volwassen ezelspinguïns te verschalken

Dat het niet echt goed gaat met de ezelspinguïns, is in 2012 duidelijk geworden. Toen kregen ze de status *Gevoelig* op de internationale Rode Lijst. Ab schrijft dat onder meer

aan de hogere temperaturen toe. Pinguïnkuijken hebben immers geen waterdichte vacht en ook de volwassen dieren zijn tijdens de rui niet tegen water beschermd. Vroeger viel er enkel sneeuw, en die valt gemakkelijk van hun pluimen af. Nu valt er meer regen, waardoor ze vaker aan longontsteking sterven.

Maar ook de natuurlijke vijanden van de ezelspinguïns eisen hun tol – de orka's en de zeelupaarden. Een zeelupaard weet op amper een uur tijd soms zeven volwassen ezelspinguïns te verschalken, voegt hij er veelbetekend aan toe.

Ezelspinguïn

Glijspoor van een pinguïn

Zeelipaarden hebben we voorlopig nog niet te zien gekregen. Geduchte jagers zijn het. Met hun afgevlakte kop en hun lange, gestroomlijnde lijf hebben ze iets weg van een reptiel. Een mannetje kan 270 kg wegen, een wijfje zelfs 600 kg. Zeevissen en pijlintvisen, dat lusten ze wel, maar als het even kan, verkiezen ze warmbloedige dieren – zoals pinguïns.

Even laten we de machtige omgeving nog op ons inwerken. De meeste pinguïns zijn druk in de weer met nietsdoen. Sommige poetsen hun veren, sommige roepen om hun partner,

sommige scheppen wat sneeuw met hun bek.

Dan vatten we de terugweg naar beneden aan, parallel met de pinguïnsnelweg. Hier en daar zijn in de sneeuw de glijsporen zichtbaar van pinguïns die op hun buik naar beneden gegleden zijn, als levende bobsleetjes, peddelend met hun vleugels.

Nu vallen ons bruinrode vlekken op de maagdelijke witte sneeuw op. Neen, milieuverontreiniging is dat niet, zullen we straks van Vadim vernemen, onze Russische wiskundige met een passie voor de polen. Dat zijn rode

Pinguïnsnelweg, vlekken met rode algen

algen. Eerder al hadden we op Hydrurga Rocks gelijkaardige groene vlekken opgemerkt. Groene algen dus.

Maar het is weer eens ingewikkelder dan op het eerste gezicht lijkt. Want die algen gedijen bij voorkeur op een laagje cryoconiet. Een poederachtig stof is dat, het wordt door de wind op de sneeuw afgezet. Dit stof kan van verafgelegen woestijnen of landbouwgronden afkomstig zijn, het kan roet of deeltjes van vulkaanuitbarstingen bevatten, er zitten zelfs microben tussen.

Van belang is dat dit stof een donkere kleur

heeft. Dat betekent dat het zonnewarmte absorbeert, in tegenstelling tot witte sneeuw die zonlicht hoofdzakelijk reflecteert. Door de warmte gaan de stofdeeltjes zich in de sneeuw boren en ontstaat er iets wat men cryoconietgaatjes noemt. Een uitgelezen plek is dat voor algen om zich tijdens de Antarktische zomer te nestelen.

Dat vinden beerdiertjes dan weer leuk. Want zij grazen op algen en op microben. Hoe klein beerdiertjes ook zijn – hooguit een halve millimeter – toch hebben ze ogen, poten, een mond en een spijsverteringsstelsel. Hun

Zuidpoolkip

Zuidpoolkip
neemt een bad

naam komt voort uit het feit dat ze de inhoud uit de cellen van hun prooi zuigen zoals een beer honing uit een raat zuigt. Echte overlevers zijn het, die beerdiertjes. Extreme temperaturen, volledige uitdroging, ze hebben er geen moeite mee.

Het lijkt hier wel een miniatuurversie van de Tanzaniaanse Serengeti

Maar er zijn kapers op de kust. Want men vermoedt dat deze beerdiertjes door Antarcische springstaarten bejaagd worden. Die danken hun naam aan de gevorkte staart waarmee ze snel kunnen wegspringen als er gevaar dreigt. Ze zijn iets groter dan beerdiertjes en weerstaan moeiteloos temperaturen tot -30°C . Kortom, een savanne van cryoconiet met grazers en jagers – het lijkt hier wel een miniatuurversie van de Tanzaniaanse [Serengeti](#).

Overigens is het grootste insect op Antarctica de Belgica Antarctica, geeft Vadim nog even mee. Ongeveer zes millimeter meet het dierdje en je vindt het nergens anders dan op Antarctica. Luidens een dagboeknotitie van Adrien de Gerlache is het tijdens de expeditie van de Belgica door bioloog Arctowski aangetroffen. De brave man kreeg bijna een orgasme toen hij een steen optilde en het beestje voor het eerst zag – al verwoordde de Gerlache die ontdekking een beetje zakelijker.

Beneden op het strand van Danco Island voelen we ons nietig in deze immense omgeving. Enkele zuidpoolkippen nemen een bad in een plasje tussen de rotsen. En ze doen dat grondig, het water spat in het rond.

Verderop langs het strand liggen de stenen fundamenteën van Base O. Een voormalig Brits station is dat, in feite niet meer dan een

Krabbeneters op ijsschotsen

eenvoudige hut. Een viertal jaar was ze in gebruik, van 1956 tot 1959. Daarna hield men haar in stand als mogelijk toevluchtsoord voor gestrande zuidpoolreizigers. Maar het Antarctisch Verdrag laat geen uitzonderingen toe. In 2004 werd Base O ontmanteld.

*Ze zijn erg prikkelbaar,
deze luie loebassen*

Van onze terugvaart naar de Sea Spirit maakt Jonathan een korte cruise langs de ijsschotsen. En daar heeft hij een heel goede reden voor. Want het krioelt er van de krabbeneters. Ze zijn er immers veilig voor hun grote vijanden, de orka's. Van orka's is bekend dat

ze wel eens in groep opereren om een schokgolf te creëren die argeloze krabbeneters van hun ijsschots spoelt. Maar in deze ondiepe waters zullen orka's zich niet wagen.

Jonathan nadert elke ijsschots heel omzichtig, zonder veel geluid te maken of golfslag te creëren, teneinde de krabbeneters niet te verontrusten. Want ze zijn erg prikkelbaar, deze luie loebassen. Menselijke nabijheid irriteert hen mateloos. Niet dat ze zouden aanvallen of zo, ze glijden gewoon nukkig het water in. De ijsschots kantelt dan soms en dat geeft wat deining – onze kajakkers kunnen ervan meespreken.

Krabbeneters, daar hadden wij voorheen nog

Krabbeneters

nooit van gehoord. Een groot gat in onze cultuur, zo blijkt, want dit is de grootste zeehondenpopulatie ter wereld. Meer nog, wellicht is dit zelfs de grootste zoogdierenpopulatie ter wereld. Al lopen de schattingen over hun aantallen ver uiteen. Dat ze wereldwijd minstens met 15 miljoen zijn, daar lijkt niemand

aan te twijfelen. Maar de bovengrens loopt naargelang van de bron sterk uiteen – van 30 miljoen individuen tot 40, 50 en zelfs 75 miljoen.

Waarmee voeden krabbeneters zich? Alvast niet met krabben

Zeezoogdieren herkennen, een eenvoudige klus is het zelden. Maar met hun slanke, lenige lijf en hun korte, wendbare nek maken krabbeneters het ons relatief gemakkelijk – ze kunnen hun hoofd oprichten en hun rug krommen.

Waarmee voeden krabbeneters zich? Alvast

niet met krabben, want die zijn hier niet te vinden, tenzij op grote diepte. Hun naam ten spijt hebben ze bijna uitsluitend krill op het menu staan. Evolutionair gezien is dat hun troefkaart geworden. Want krill is zowat de grootste biomassa van de planeet.

Aan dat dieet is hun gebit perfect aangepast.

Boven- en onderkaak passen in elkaar als de tandjes van een ritssluiting. Samen vormen ze een zeef die het krill vasthoudt, terwijl het water uit hun mond loopt.

Ongeveer vier krabbenetertjes op vijf vallen tijdens hun eerste levensjaar aan zeelipaarden ten prooi

Aan land zal je krabbeneters nooit aantreffen. Het grootste deel van de dag brengen ze in het water door. Paren doen ze in het water, baren op het ijs. Niet in kolonies zoals pinguïns, maar op hun eentje. Bij geboorte weegt het jong 20 tot 30 kg, na drie weken is dat al 100 kg.

Uiteindelijk zullen ze ongeveer tweehonderd kilogram wegen – voor zover ze de kans krijgen tot volwassen dieren uit te groeien. Want voortdurend worden de jongen door zeelipaarden bejaagd. Met bijzonder veel succes. Want ongeveer vier krabbenetertjes op vijf vallen tijdens hun eerste levensjaar aan deze zeeroofdieren ten prooi. Je vraagt je af hoe krabbeneters er überhaupt in slagen hun enorme populatie in stand te houden.

Westwaarts gaat het nu, de Gerlachestraat over. Even na twee vaart de Sea Spirit het [Neumayerkanaal](#) in. Een doodlopend kanaal, zo lijkt het aanvankelijk, tot we halfweg op een haakse S-bocht stoten. Kennelijk belemmerde die het zicht.

Links schuift ondertussen het kleine [Wiencke Island](#) voorbij. Rechts het reusachtige [Antwerpeneiland](#), het grootste eiland van de [Palmerarchipel](#), precies zo groot als de provincie Limburg. Maar dan wel een stuk bergachtiger, met onder meer de 2 750 m hoge Mount Français. Zelfs een indrukwekkende gletsjer ontbreekt niet op het appel, leert ons een blik op de kaart. De naamgevers hebben zich zichtbaar geamuseerd, want langs deze 25 km lange [Iiasgletsjer](#) prijken bergen en kammen met namen zoals Menelaus, Achilles, Hector, Paris, Helena, Patroclus, Nestor, ...

Neumayerkanaal

Een stevige wind is ondertussen komen opzetten en jaagt fors door het kanaal. Lage, grijze wolken onttrekken de bergkammen aan het zicht. Het zeewater is ruiger nu, al blijft de deining van het schip eerder beperkt. Volgens planning zou vannacht de tweede groep aan wal overnachten. Met dit weer lijkt dat steeds minder waarschijnlijk.

In de verte loopt het Neumayerkanaal op de brede Straat Bismarck uit. Maar zover varen we niet. Want op de kust van Wiencke Island heeft een kleine baai haar opwachting gemaakt. Adrien de Gerlache had deze plek in

1899 al opgemerkt, maar het was wachten op de Franse poolreiziger Jean-Baptiste Charcot voor ze in 1904 haar huidige naam kreeg – [Port Lockroy](#), naar de Franse minister van Marine. Je hoort dus eigenlijk *por lokwra* te zeggen, maar iedereen zegt *port lokroi*.

Een aantrekkelijke natuurlijke haven is het in feite, waar schepen wat rust kunnen vinden. Momenteel ligt er een zeilboot voor anker. Eertijds maakten ook walvisjagers er dankbaar gebruik van. In 1943 gingen de Argentijnen zelfs nog een stap verder. Ze deponeerden er een koperen cilinder met daarin documenten die [Goudier Island](#), het belangrijkste eiland in de baai, officieel als Argentijns territorium claimden.

Dat zagen de Britten dan weer niet zitten. In het diepste geheim zetten ze operatie Tabarin op het getouw

Dat zagen de Britten dan weer niet zitten. In het diepste geheim zetten ze operatie Tabarin op het getouw, met als doel de Britse belangen in Antarctica te vrijwaren. Want ook de Duitsers vertrouwden ze niet. Waren die wellicht in het geheim bezig een deel van Antarctica in te palmen en voor zich te claimen? Een oogje in het zeil houden leek geen overbodige luxe.

Een team van acht Britten streek op 11 februari 1944 op Goudier Island neer. Ze verwijderden er alle verwijzingen naar de Argentijnse aanspraken en stichtten er de eerste

van een lange reeks zuidpoolbasissen – gemakshalve Base A genoemd. Ook Base O, waarvan we vanmorgen op Danco Island de fundamenteën konden aanschouwen, past in dit verhaal.

Bijna twintig jaar lang zou Base A quasi permanent bemand blijven. Wie hier kwam werken, tekende doorgaans voor een verblijf van twee en een half jaar. Enkel via een morse-telegraaf hadden ze contact met de buitenwereld, meer bepaald met [Stanley](#) op de Falklandeilanden. Maar in 1962 vonden de Britten het welletjes. De baten wogen niet meer op tegen de kosten.

We vallen van onze stoel van verbazing als we kennismaken met de Base Leader van Port Lockroy

Tot in 1996 iemand op het idee kwam om Bransfield House, zoals het hoofdgebouw op Goudier Island genoemd werd, te restaureren en er een museum van te maken. Annex postkantoor en souvenirshop, uiteraard. Want dat had zo zijn voordelen. Door administratieve activiteiten te ontplooiën – zoals het uitreiken van postzegels – konden de Britten hun aanspraken op deze sector verstevigen. En door commerciële activiteiten te ontplooiën, konden ze het zaakje financieren. Want het zuidpooltoerisme was ondertussen op gang gekomen.

Tegenwoordig wordt Bransfield House iedere zomer vier maanden lang door een

Goudier Island met Port Lockroy (rechts)

handvol vrijwilligers opgehouden. We vallen van onze stoel van verbazing als we vernemen wie dit seizoen als *Base Leader* van Port Lockroy aangesteld is – de Belgische tandarts Hannelore Cuypers uit het Limburgse [Tessenderlo](#).

Een zodiac gaat Hannelore even oppikken, want voor Belgische toeristen wil ze graag een uitzondering maken. In de lounge zal ze haar verhaal brengen – hoe het dagelijks leven is op Goudier Island, wat haar en haar gezellen drijft. Weliswaar onder één voorwaarde – dat ze aan boord van de Sea Spirit

een *echte* douche mag nemen. Daar stelt Jonathan met genoegen zijn kajuit voor ter beschikking. Het blijft een Fransman, onze Jonathan.

Tomeloze energie en onstuitbaar enthousiasme spatten er meteen van af, zodra Hannelore het woord neemt. De zaal hangt aan haar lippen. De hele tijd lacht ze haar – uiteraard parelwitte – tanden bloot.

In feite is ze in 2009 in het Noorse [Bergen](#) als tandarts afgestudeerd. In dat land heeft ze ook haar praktijk. Maar het bloed kruipt waar

het niet gaan kan. Na enkele outdooractiviteiten in het hoge noorden solliciteerde ze zonder veel illusies bij de Britse Antarctic Heritage Trust voor een job op Port Lockroy. Om tot haar verbazing te vernemen dat ze aanvaard werd voor het seizoen 2017-2018. Het jaar daarop werd ze zelfs *Base Leader*. Samen met de Britse Hannah en Sally, en de Franse Sophie runt ze nu de basis – een heus vrouwenstation dus.

Heel wat ploeteren in de sneeuw vergde het vooraleer ze zelfs maar de bovenkant van de deur vonden

Vanzelfsprekend is dat niet. Toen ze er midden november 2017 arriveerden, zaten zowel het Neumayerkanaal als de [Straat Bismarck](#) nog vol zee-ijs. Met pak en zak werden ze dan maar op het ijs gedropt. Voor de rest moesten ze het zelf uitzoeken. Heel wat ploeteren in de sneeuw vergde het vooraleer ze zelfs maar de *bovenkant* van de deur van het ondergesneeuwde station vonden. Binnenin bleek het 3 °C te zijn.

Toiletten hebben ze niet, *echte* douches evenmin. Hun energie betrekken ze van de zon en van de wind. Voor noodgevallen beschikken ze over een iridiumtelefoon. Hun termijn loopt over vier maanden, het loon is eerder bescheiden. Niet het financiële aspect motiveert hen, wel de aard van het werk en de aard van het leven.

En dat is heel speciaal. Want het eiland is niet groter dan een voetbalveld, maar Hannelore en haar team moeten het wel met drie- tot vierduizend ezelspinguïns delen – inclusief hun gekwetter en hun guano. Die pinguïns zijn hier overigens pas opgedaagd nadat de basis in 1962 verlaten werd.

Je vindt de plek zelfs op TripAdvisor terug, inclusief sterrenbeoordelingen

Momenteel zijn de kuikens van de pinguïns al zover ontwikkeld dat ze door hun ouders getraind worden om naar zee te lopen. Het sterkste kuiken krijgt steeds het meeste eten van zijn ouders, het zwakste jong moet zich zelf maar zien te redden. Waar pinguïns zitten te broeden – het overgrote deel van het eiland – mogen wij niet komen. En als ze ons pad kruisen, moeten we hun voorrang geven. Maar dat wisten we al.

Indertijd werd in Bransfield House allerlei wetenschappelijk onderzoek gedaan, maar die tijd ligt ver achter ons. Tegenwoordig is het een museum. Zoals het in de jaren vijftig was, zo ligt het er nog steeds bij, inclusief meer dan 2 500 artefacten. Ondertussen is de site als nummer 61 aanvaard op de officiële lijst der *Historic Sites and Monuments* van het Antarctisch Verdrag.

Jaarlijks krijgt Bransfield House vijftien- tot zeventienduizend bezoekers over de vloer. In het zomerseizoen staat dat gelijk met één tot drie schepen per dag. Je vindt de plek zelfs op TripAdvisor terug, inclusief sterrenbeoordelingen. Het *businessplan* van de Antarctic Heritage Trust blijkt dus te kloppen, ze kunnen er zelfs de zes andere historische bases mee onderhouden.

Het postkantoor van Lockroy is het meest zuidelijke ter wereld. Daar worden elk jaar

zo'n 70 000 postkaarten afgestempeld en verzonden, voorzien van de unieke postzegels van het *British Antarctic Territory*.

Wat Hannelores merkwaardigste ervaring is, wil iemand weten. Lang hoeft ze daar niet over na te denken. Op zekere dag legde een pinguïnmantje een steentje voor haar neer en boog het hoofd. Dat is de manier waarop pinguïnmantjes een wijfje uitnodigen om samen een nestje te bouwen en kleine kuikentjes te krijgen. Een pinguïn op vrijersvoeten dus. Wat Hannelore doet vermoeden dat haar lichaamsgeur niet meer van die van een pinguïn te onderscheiden viel. Vandaar haar verlangen naar een *echte* douche. Jonathan knikt instemmend.

Buiten is intussen de wind almaar in kracht toegenomen, van twintig knopen naar veertig, met pieken tot vijftig knopen – vrij vertaald is dat 93 km/u. Gestaag stuwt de stijve

bries woelige golven de baai in, het witte schuim op hun toppen.

Wat haar doet vermoeden dat haar lichaamsgeur niet meer van die van een pinguïn te onderscheiden valt

Zulke snel opstekende winden zijn typisch voor Antarctica en vrijwel onvoorspelbaar, zal Jonathan straks uitleggen. Maar voor de zodiacs is dat niet zonder gevaar. Met passagiers aan boord weegt een zodiac ongeveer een ton. Keert hij echter leeg terug, dan is dat slechts tweehonderd kilogram. Een fatale combinatie van golfslag en windstoten kan hem dan makkelijk ondersteboven keren. Zelfs volledig bezet zou een zodiac in dit weer reddeloos verloren zijn, mocht zijn motor uitvallen.

Onze eigenste Sea Spirit kan ervan meespreken. In 2013 liep het voor de kust van Spitsbergen tijdens een Arctische cruise met Quark Expeditions slecht af. Eén van de zodiacs werd in [Krossfjorden](#) door een hoge golf gegrepen. Twaalf passagiers belandden in het ijskoude water, een zestigjarige dame overleefde het niet.

Zo'n vaart zal het vandaag heus niet lopen. In het Neumayerkanaal kunnen golven geen kracht ontwikkelen zoals ze dat op open zee wel kunnen. Toch schrapen Oleg en Jonathan om veiligheidsredenen de voorgenomen landing op [Jougla Point](#). Het bezoek aan Goudier Island daarentegen zal onverminderd doorgaan, zij het in shifts. Want meer dan een dertigtal bezoekers kan het bescheiden Bransfield House echt niet in één beurt verwerken.

Zeewater spat hoog op als de boeg van de zodiac pletsend over de golven suist. De striemende wind jaagt korrelsneeuw laag over het grauwe water. Lichtjes voorovergebogen zitten we wat hechter bij elkaar dan gewoonlijk, de parka's stevig dichtgesnoerd.

Lichtjes voorovergebogen zitten we wat hechter bij elkaar dan gewoonlijk, de parka's stevig dichtgesnoerd

Stevig ingeduffeld trotseert de zodiacmeester rechtstaand de elementen. Zo goed en zo kwaad als het gaat, balanceert hij de zodiac tegen een rotsige aanlegplek op Goudier Island. *Waders* grijpen ons haastig met de ene hand na de andere om ons veilig over de gladde rotsen door het water te begeleiden.

Dan gaat het even langs de steile rotskust omhoog. En dan te bedenken dat indertijd

Bransfield House - Leefkamer

Slaapkamer met Union Jack

het Tabarinteam langs ditzelfde traject jaarlijks onder meer een vijftigtal vaten stookolie naar boven zeulde voor hun levensnoodzakelijke dieselgenerator.

Guano vermengd met modder bedekt de rotsen alsof het een vorm van vast tapijt is

Op het eiland is het gezelligheid troef – als je tenminste van ezelspinguïns houdt. Met

vele, vele honderden zijn ze, geen plekje laten ze onbenut. Guano vermengd met modder bedekt de rotsen alsof het een vorm van vast tapijt is. De geur is intens, het kabaal is navenant. En het is opletten geblazen voor de groenige straal ontlasting, die soms laag over de grond wel een meter ver scheert.

Een heuse loopplank, compleet

met houten leuning, brengt ons tot bij Bransfield House. Vol respect monstere[n] we de bovenkant van de voordeur. Hoe zou het voelen om daar met je voeten in de sneeuw te staan?

Verderop staat een nissenhut, een prefabconstructie van gebogen golfplaten. Indertijd was dat de opslagplaats voor voedsel, materiaal en noodvoorraden. In

de jaren negentig viel de hut echter compleet uit elkaar. Pas in 2010 werd ze heropgebouwd. Nu zijn de privévertrekken van de staf erin ondergebracht. Geraamtes van twee Noorse scheepsbodems herinneren ons eraan dat wat de mens ook wikt, het de natuur is die beschikt.

Een beklemmend gevoel moet het geven, je maandenlang in de kleine kamertjes van Bransfield House op te houden, in het bijzon-

Keuken

Telecommunicatiekamer

Onderzoekslabo

der als het buiten aardedonker is. We dren- telen door de werkplaats, de keuken, de eet- en ontspanningsruimte, de telecommu- nicatiekamer en het onderzoekslabo. Hier werden fluctuaties in de ionosfeer in de ga- ten gehouden. Maar ook metingen van tem- peratuur, windsnelheid, zonneshijn, re- gen- en sneeuwval stonden op het pro- gramma.

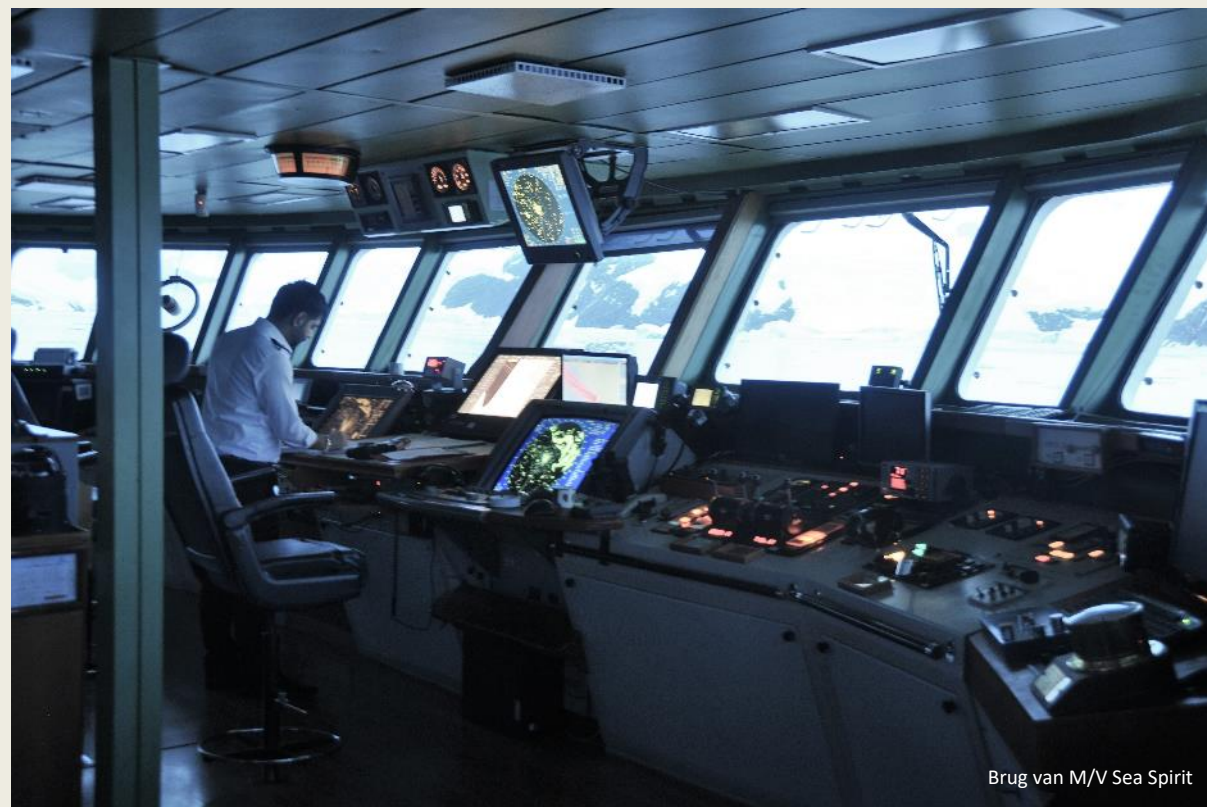
Blikvanger is uiteraard de slaapkamer, met de eigenhandig geschilderde pin-ups van Doris Day, Marilyn Monroe en tutti quanti – tel- kens met een beduidend grotere cupmaat dan wij ons van historische foto's herinne- ren. Hoe kan het anders bij een team dat zijn ultrageheime operatie naar *Bal Tabarin* ver- noemde, een zwoel cabaret in het vooroor- logse Parijs?

Echt spannend werd het op 2 april 1946, toen het zeewater zich plots terugtrok en de baai helemaal droog kwam te liggen

Echt spannend werd het op 2 april 1946, toen het zeewater zich plots terugtrok en de baai helemaal droog kwam te liggen. De weten- schappers begrepen meteen wat dat bete- kende. Hals over kop zochten ze hun toe- vlucht op het hoogste punt van het eiland – het dak van de nissenhut – en wachtten daar angstig af. Al bij al viel het mee. De tsunami- golf reikte slechts een meter hoger dan het

hoogste peil dat ze ooit geregistreerd had- den. Maar één van de drie Noorse wrakken was achteraf wel verdwenen.

Rustiger gaat het er aan toe in de shop. Je kan er terecht voor alle mogelijke souvenirs, van kaarten en boeken tot kledingstukken. Ver- warming is er niet, Hannelore en co doen het met laagjes als ze aan de slag zijn. Onze reis- passen worden er afgestempeld, onze post- kaarten worden er gepost. Later zal blijken dat ze er tussen 31 en 39 dagen over doen om hun Belgische bestemmingen te berei- ken.

Brug van M/V Sea Spirit

Nog steeds jaagt de forse wind korrelsneeuw over het water als we met de zodiacs naar de Sea Spirit terugkeren. Bij dit weer in open lucht op het ijs overnachten, daar is geen denken aan. De tweede groep kan zijn kam- peerbeurt op zijn buik schrijven, overpeinzen we terwijl de Sea Spirit om zes uur het anker licht.

Maar dat is buiten de waard gerekend, met name Oleg en Jonathan. Over de weerkaar- ten gebogen hebben ze [Neko Harbour](#) gese- lecteerd, een plek drie uur varen hiervan-

daan. In feite zullen we de Gerlachestraat op- nieuw oversteken naar een punt dat in vogel- vlucht nauwelijks vijf kilometer van Danco Is- land verwijderd is.

Nog nooit is de Sea Spirit door het Lemairekanaal gevaren

Ondertussen is de wind weer aangewakkerd. In die mate dat de Sea Spirit slagzij maakt alsof het een zeilboot is. Vanmorgen stonden we op Danco Island nog in de stralende zon. Zo snel verandert het weer in deze contreien.

Of we morgen erin zullen slagen door het Le- mairekanaal te varen, is nog maar de vraag. Want dat is een andere wereld, houdt Jona- than ons voor. Hij weet niet eens of het ka- naal ijsvrij is. Alles hangt van de weersom- standigheden af, en van de mate waarin de wind het ijs opgestuwd heeft. Voor de Sea Spirit is dit het derde seizoen in Antarctica, maar nog nooit is het schip door het Lemai- rekanaal gevaren.

Een eenvoudige klus is het beslist niet, koken op de woelige baren van Straat Drake. Dat er- kent onze goedlachse chef-kok Francis uit Frankrijk meteen, als hij met ons een praatje komt slaan. Wat hij hier samen met zijn ze- ven koks dag in dag uit op tafel zet, kan de vergelijking met uitstekende restaurants aan land moeiteloos doorstaan. Dat hij zeven jaar lang bij de vorige week overleden Paul Bo- cuse gewerkt heeft, zal daar wel niet vreemd aan zijn.

Bijzondere problemen heeft hij tot nu toe nog niet gehad tijdens deze reis, ook in Straat Drake niet. Mochten de golven nog hoger geweest zijn, dan had hij alle bereidingen met kokend water achterwege moeten laten, want dat is oncontroleerbaar. En zodra potten en pannen echt gaan dansen op het fornuis, kan je als kok maar één ding doen – je zo snel mogelijk uit de voeten maken, schuddebuikt hij.

De belangrijkste man aan boord, grijnst hij, wie denken wij dat dat is? De kapitein, dat ligt voor de hand. Nee hoor, spreekt Francis ons tegen, de elektricien. Want hij is het die er dag in dag uit in slaagt het vermogen van de dieselmotoren in een constante elektrische spanning om te zetten, zodat ook de

temperatuur in de frigo's constant blijft. Francis schatert het uit.

In de late avond gaan we in de rustige [Andvordbaai](#) voor anker. Even na elf uur verlaat de tweede groep kampeerders dan toch per zodiac de Sea Spirit. Neko Harbour blijkt een windstille omgeving te zijn, ze zullen er een rustige nacht aan land kunnen doorbrengen.

[Top](#)

Jaak Palmans
© 2018

Lees het vervolg in (4/5)
[Paradijs bij de poolcirkel](#)